

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.1.83](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.83)

УДК 639.37:338.43

*Я. П. Іщенко,
к. е. н., доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця
ORCID: 0000-0002-6819-5997*

*О. С. Мельник,
аспірант кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця
ORCID: 0000-0002-1965-8510*

СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ ВАЖІЛЬ ЗБІЛЬШЕННЯ ОБСЯГІВ ВИРОЩУВАННЯ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТА ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В РИБНИЦТВІ

*Ya. Ishchenko
PhD in Economics, Associate Professor,
Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia)
O. Melnyk
postgraduate student, Department of Accounting and taxation in economic sector,
Vinnitsa National Agrarian University (Vinnytsia)*

JOINT ACTIVITIES AS THE ECONOMIC IMPACT OF INCREASING VOLUME OF BIOLOGICAL ASSETS PRODUCTION AND AGRICULTURAL PRODUCTION PRODUCTION

У статті наведено статистичні дані щодо добування водних ресурсів у динаміці. Проведено аналіз обсягу зовнішньоторговельного обороту продукції аквакультури. Визначено, що з кожним роком обсяг імпорту та експорту продукції аквакультури зростає. Проте темп росту експорту саме цієї продукції перевищує темп росту імпорту.

Вказано, що станом на 01.01.2019 р. питома вага мікропідприємств становить 89 % у загальній кількості підприємств за видом економічної діяльності – Код КВЕД-2010: 03 «Рибне господарство». Дані підприємства під час виконання сезонних робіт залучають трудові ресурси шляхом укладання цивільно-правових та трудових договорів. Визначені основні характерні ознаки таких договорів. Зазначено, що на практиці можливе застосування угод, які включають ознаки вище вказаних договорів. Зокрема, відповідно до угоди про спільне виробництво здійснюється оплата безпосередньо процесу праці, проте бригада працівників цілеспрямована на отримання максимально можливого результату праці.

Визначено основний економічний важіль, за допомогою якого можливе нарощення обсягів вирощування біологічних активів та виробництва сільськогосподарської продукції. Ним є спільне ведення рибництва підприємством та фізичними особами.

Такий вид господарювання передбачає сумісне виробництво, що може мати ознаки як спільної діяльності або як фермерського господарювання. На практиці при веденні спільної діяльності підприємство за власні кошти здійснює зариблення ставу, виходячи з економічно обґрунтованого розрахунку. Для особистої матеріальної зацікавленості бригада працівників

проводить зариблення за власний рахунок в межах норм зариблення відповідної водойми, але з врахуванням порогу вартості зарибка. Усіма основними засобами та засобами виробництва забезпечує працівників підприємство. Витрати на годівлю риби несе бригада працівників. Поточні витрати, понесені підприємством з метою виконання умов угоди, теж розділяються пропорційно одержаної риби на ставу. Такий вид господарювання є специфічним. І активне його застосування допоможе знизити процент безробіття в Україні.

The article provides statistics on water extraction in dynamics. The volume of foreign trade turnover of aquaculture products is analyzed. It is determined that the volume of import and export of aquaculture products is increasing every year. However, the export growth rate of these products exceeds the import growth rate.

It is stated that as of 01.01.2019 the share of micro enterprises is 89% in the total number of enterprises by type of economic activity - Code NACE-2010: 03 "Fisheries". These enterprises, in the course of seasonal work, attract labor resources through the conclusion of civil and employment contracts. The main characteristics of such contracts are identified. It is noted that in practice, agreements that include the features of the above contracts may be applied. In particular, according to the co-production agreement, payment is made directly to the labor process, but the team of employees is focused on obtaining the maximum possible result of labor.

The basic economic lever by which the volume of cultivation of biological assets and production of agricultural products is possible is determined. It is the joint management of fisheries by businesses and individuals.

This type of management involves co-production, which can be attributed as a joint activity or as a farm. In practice, when conducting joint activities, the enterprise, at its own expense, carries out the stocking on the basis of economically reasonable calculation. For personal financial interest, a team of workers conducts stocking at their own expense within the limits of the rates of stocking of the respective reservoir, but taking into account the threshold of the cost of stocking. All fixed assets and means of production are provided by the employees of the enterprise. The cost of feeding the fish is borne by a team of workers. Current costs incurred by an entity to meet the terms of the agreement are also divided in proportion to the fish received per pond. In practice, the cost of the fish grown to a team of workers is compensated by the enterprise in the form of a bonus under the current labor legislation of Ukraine.

This type of management is specific. And its active application will help to reduce the unemployment rate in Ukraine.

Ключові слова: *рибництво; витрати; статті витрат; цивільно-правовий договір; трудовий договір; спільна діяльність.*

Keywords: *fisheries; costs; cost items; civil contract; employment contract; joint activity.*

Постановка проблеми. Найважливішим показником діяльності сільськогосподарського підприємства є кінцевий результат. Виділення основних економічних важелів для зацікавлення учасників у максимальному збільшенні обсягів вирощування біологічних активів та виробництва сільськогосподарської продукції є дуже актуальним. Адже встановлення норм виробітку за день або оплата за конкретний обсяг виконаної роботи – це важелі ефективні, але не вичерпні. Одним із значимих важелів є спільна діяльність, яка являє собою специфічний вид ведення сільського господарювання у сучасних економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі ефективного облікового забезпечення управління витратами на виробництво біологічних активів та сільськогосподарської продукції, оцінці таких активів приділяли увагу такі вчені, як Жук В.М., [1] Овчарова Н.В. [2]. Значний науковий внесок у питання мотивації працівників та щодо порядку оплати праці на сільськогосподарських підприємствах зробили такі вчені, як М. І. Туган-Барановський, М. Фрідмен М. Білуха, та інші.

Ціль статті. Визначити спільну діяльність як економічний важіль, за допомогою якого можливе нарощення обсягів вирощування біологічних активів та виробництва сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу. Україна відзначається чудовим географічним розташуванням. Знаходячись на рубезі Європи та Азії вона завжди була у центрі уваги на арені міжнародних відносин. Усі, хто стояв на чолі нашої держави, прагнули налагодити тісні зв'язки із країнами-сусідами. Адже активна геополітична діяльність сприяє утвердженню України як незалежної держави, зміцненню економічної безпеки, збереженню політичного суверенітету.

Розвиток сільськогосподарських галузей національної економіки, а найбільшою мірою рибицтва, підірвала окупація Криму, в результаті якої втрачені рибні порти та підприємства, що займалися риборозведенням, науково-дослідні установи в галузі рибного господарства. Але незважаючи на вказані обставини, в Україні необхідно активно проводити діяльність у сфері рибогосподарського виробництва, зокрема оптимізувати собівартість рибницької продукції з урахуванням внутрішніх потреб споживачів та тримати планку конкурентоспроможної країни на світовому ринку.

Проте останні роки спостерігається скорочення виробництва продукції рибицтва. За офіційними даними Державної служби статистики, в 2018 році вилов риби в Україні склав 64,7 тис. тон., що на 20 % менше, порівняно із попереднім періодом (табл. 1).

Таблиця 1.
Добування водних біоресурсів

Роки	Водні біоресурси	в т.ч. риба
2014	91252	80958
2015	88552	73963
2016	88443	78490
2017	92645	81875
2018	86222,5	64737,9

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: узагальнено авторами на основі [3]

До основних макроекономічних індикаторів, що характеризують зовнішньоекономічну діяльність будь-якої країни, належать показники експорту та імпорту усіх товарів та послуг та загальний обсяг зовнішньоторговельного обороту товарів та послуг.

Проведемо аналіз обсягу зовнішньоторговельного обороту продукції аквакультури України за 2011 – 2018 роки за сумою кодів 301-308 Українського класифікатора товарів зовнішньоекономічної діяльності. Це така продукція як: 301 “Жива риба”, 302 “Риба свіжа або охолоджена”, 303 “Риба морожена”, 304 “Філе рибне та інше м'ясо риби”, 305 “Риба сушена, солонна, копчена”, 306 “Ракоподібні”, 307 “Молюски”, 308 “Водяні безхребетні” (табл. 2).

Таблиця 2.
Сумарний обсяг імпорту та експорту продукції аквакультури за 2011- 2018 року, (тисяч доларів США)

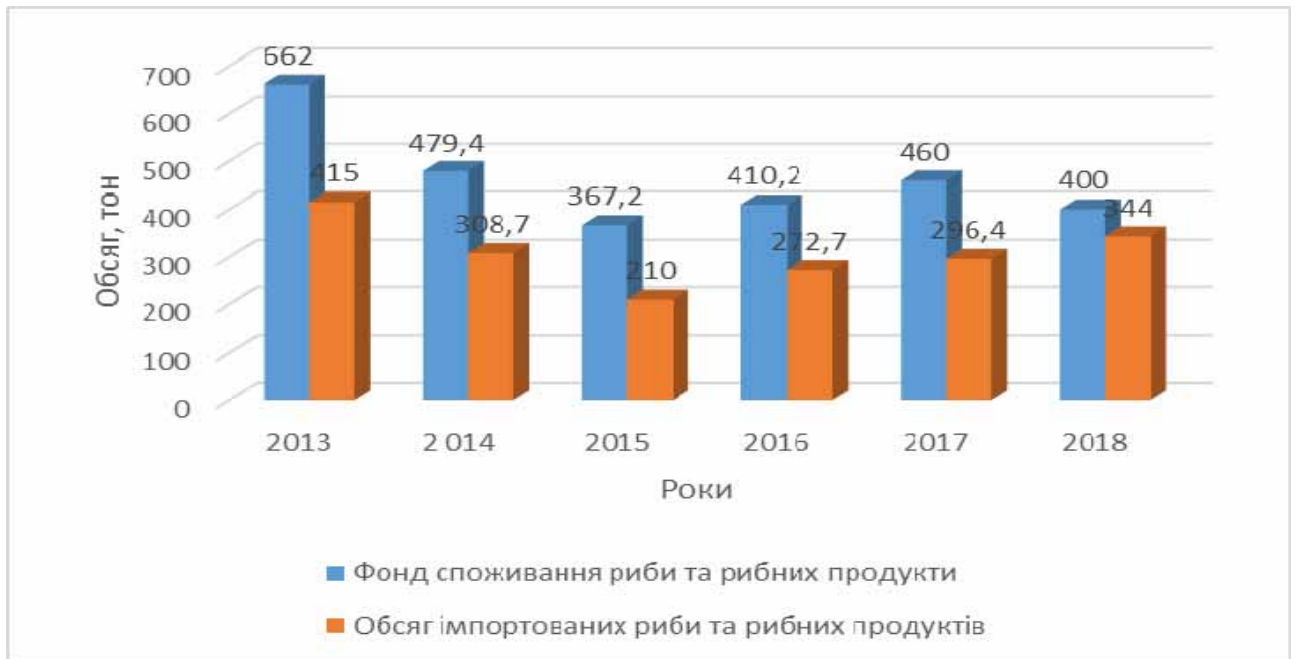
Період	Імпорт			Експорт			Сальдо
	вартість	вага нетто, т	Темп росту, %	вартість	вага нетто, т	Темп росту, %	
2011	505472	346810		4327	883		-501145
2012	687663	382775	36,04	5802	2917	34,09	-681861
2013	863372	415310	25,55	9291	2884	60,13	-854081
2014	595504	308677	-31,03	10228	1699	10,09	-585276
2015	292237	210415	-50,93	10952	2973	7,08	-281285
2016	409982	272709	40,29	17007	5172	55,29	-392975
2017	455404	296376	11,08	26376	5311	55,09	-429028
2018	549529	344424	20,68	24982	4889	-5,29	-524547
Разом	4359163	2577496		108965	26728		-4250198

Джерело: сформовано авторами на основі [4]

Отже, з кожним роком обсяг імпорту та експорту продукції аквакультури зростає. Крім того, темп росту експорту саме цієї продукції перевищує темп росту імпорту. Проте не слід втішатися примарними здобутками по нарощуванню обсягів експорту з України. Україна спеціалізується на поставках продукції з низьким рівнем перероблення, і стало зберігає неефективну структуру експортних поставок.

Експорт орієнтований на сировинну продукцію рибицтва і без кардинальної перебудови структури економіки, Україна не матиме можливості повною мірою використовувати потенційні можливості розширення експорту.

Варто зазначити, що в основному пропозиція рибницькою продукцією на внутрішньому ринку забезпечується за рахунок імпорту. Згідно розрахунків, проведених на основі даних Держстату та Державної фіскальної служби, частка імпортованих риби та рибних продуктів становить близько 70% від загального споживання в Україні (рис. 1).

Рис. 1. Питома вага імпорту у загальному обсязі споживання українцями риби та рибопродуктів
Джерело: розроблено авторами на основі [4, 5]

Очікувати зменшення імпорту у 2019-2020 роках не варто. Оскільки процес із нарощування обсягів виробництва власне української продукції рибництва тривалий і потребує значних інвестицій.

Найбільше в Україні було виловлено таких водних біоресурсів: бички морські (18,2%) коропа (14,2%), товстолобика (15,4%). Частка інших видів риб – не значна (табл. 3).

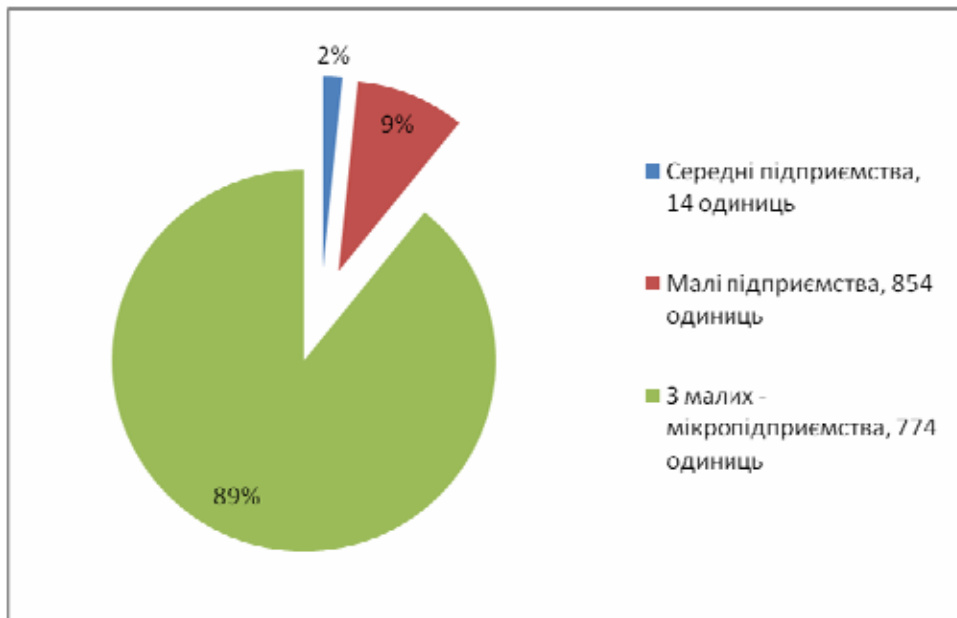
Таблиця 3.
Добування водних біоресурсів за видами у 2018 році¹

	Код	Обсяг добутих водних біоресурсів, т		Середня ціна добутих водних біоресурсів, грн за 1 т		Питома вага, у загальному обсязі видобування, %
		2018	2018 у % до 2017	2018	2018 у % до 2017	
Водні біоресурси		86222,5	93,1	18906,8	127,3	
Риба		64737,9	79,1	15800,8	121	100,00
Скати ромбові	106	20,5	...	125362,5	...	0,03
Камбала калкан	111	126,6	...	106335,4	...	0,20
Бички морські	128	11770,4	51,2	6748,7	112,5	18,18
Анчоус європейський (хамса азовська)	183	685	...	11756,2	...	1,06
Кілька (тюлька чорноморсько-каспійська)	184	4389,7	304,2	5684,9	101,1	6,78
Оселедці пузанкові (алозі)	187	21,2	...	14980,5	...	0,03
Риби оселедцеві, анчоусові інші, н.в.і.у.	194	7407,9	...	4386,8	...	11,44
Атерина	200	620,1	373,6	3718,5	76,7	0,96
Кефалі	204	91,4	84,6	105626,2	107	0,14
Піленгас	207	839,3	126,8	7261,8	64,1	1,30
Ставридові, н.в.і.у.	214	3,7	...	16569,3	...	0,01
Риби інші ставридові, кефалеві та решта близьких до них видів	215	5	...	8763,2	...	0,01
Амур	301	518,2	110	33193	134,8	0,80
Білизна (жерех)	302	38,5	87,5	17366,9	129,4	0,06

В'язь	303	3,9	48,8	12448,4	132,9	0,01
Верховодка	304	266,8	120,7	5111,3	89,8	0,41
Головень	307	7,4	148	9220,4	71,7	0,01
Карась прісноводний	309	8133,2	86,8	7691,4	79,4	12,56
Клепець (білоглазка)	311	24,4	110,9	9637,2	157	0,04
Короп, сазан	312	9184	101,9	36640,3	107,4	14,19
Краснопірка	313	201,8	82,7	9676	137,4	0,31
Лин	314	20	51,3	29688,9	129	0,03
Лящ прісноводний	315	3259,4	99,9	13526,2	111,1	5,03
Підуст	316	0,4	...	10592,6	...	0,00
Плоскирка	318	1218,8	92,5	9067,6	119,6	1,88
Рибець, сирть	319	27,1	58,9	12361,5	116,5	0,04
Синець	320	247,6	99,8	11766,6	111	0,38
Тараня (плітка)	321	2549,7	94	13591,9	126,5	3,94
Товстолобик	322	9956,9	109,2	19923,1	104,8	15,38
Чехоня	323	140,8	105,9	26425,3	163,1	0,22
Бичкові прісноводні	327	13,8	...	3388,3	...	0,02
Окунь прісноводний	334	461,8	106,9	17158	155,7	0,71
Сом прісноводний	335	340,2	104	38247,6	114,6	0,53
Судак прісноводний	336	1042,8	95,6	33589,1	103,7	1,61
Щука прісноводна	337	276,9	83,4	31567,6	100,1	0,43
Риби прісноводні інші	338	50,9	...	59678,2	...	0,08
Форель	404	370,1	102,8	117296,6	117	0,57
Осетер	413	19,3	87,7	172106,7	123,9	0,03
Оселедець чорноморсько-азовський	420	131,3	47,7	19028,1	117	0,20
Пузанок азовський	423	3,9	...	20077,7	...	0,01
Пузанки, н.в.і.у.	425	38,3	...	19459,3	...	0,06
Інші водні біоресурси		21484,6	199,5	28265,9	99,3	100
Креветки		508,5	70,6	173010,2	123,4	2,37
Раки річні	511	20,2	96,2	77290,2	242,1	0,09
Ракоподібні інші	516	21,7	...	26762,6	...	0,10
Рапана	531	5516,6	403,9	3746	70,7	25,68

Джерело: розроблено авторами на основі [3]

Згідно даних Держстату в Україні станом на 01 січня 2019 року функціонують 868 підприємств за видом економічної діяльності – Код КВЕД-2010: 03 Рибне господарство. З них 854 малих підприємств, в тому числі мікропідприємств 774, що складає 89,0 % (рис. 2)

Рис. 2. Питома вага підприємств за видом економічної діяльності – Код КВЕД-2010: 03 Рибе господарство з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства станом на 01.01.2019 р.
Джерело: розроблено авторами на основі [6]

Зазначимо, що згідно ст.2 Закону України «Про бухгалтерський облік», мікропідприємствами є підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів - до 350 тисяч євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 700 тисяч євро; середня кількість працівників - до 10 осіб.

Збільшення потреби у трудових ресурсах під час виконання сезонних робіт – основна особливість сільського господарства. Тож, виникає потреба у плануванні та забезпеченні трудовими ресурсами сезонних сільськогосподарських процесів.

Залучення трудових ресурсів мікропідприємствами забезпечується шляхом укладання цивільно-правових та трудових договорів. Між даними договорами є ряд відмінностей, що згруповані у табл. 4.

Таблиця 4.
Основні відмінності між цивільно- правовими договорами та трудовими договорами

№ п/п	Ознака	Характеристика ознаки для цивільно-правового договору	Характеристика ознаки для трудового договору
1	Нормативне регулювання	Цивільне законодавство	Трудове законодавство
2	Порядок розрахунків	Оплачується результат діяльності. Результат оформляється актами здачі-приймання виконаних робіт (наданих послуг). Оплата проводиться на підставі актів.	Оплачується процес праці. Роботодавець зобов'язується виплачувати працівникові зарплату й забезпечувати умови праці й соціальні гарантії необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.
3	Статус працівника	Фізична особа, що виконує роботу (що надає послуги), не підкоряється правилам внутрішнього трудового розпорядку, сама організує свою роботу й виконує її на власний ризик	Працівник ухвалюється на роботу (посаду), як правило, включену в штатний розклад підприємства для виконання певної роботи (функцій) по конкретній кваліфікації, професії, посаді. Працівник підкоряється внутрішньому трудовому розпорядку.
4	Порядок оподаткування	По цивільно-правовому договору із фізособою (не підприємцем) на суму винагороди нараховується ЄСВ у розмірі 34,7% (абз. 4 ч. 5 ст. 8 Закону про ЄСВ).	Роботодавець повинен провести нарахування ЄСВ на зарплату працівника відповідно до його класу професійного ризику проведення (від 36,76% до 49,7%).
5	Утримання	1) ПДФО за ставкою 18% (абз. 1 п. 167.1 ПКУ). 2) Військовий збір 1,5 % (п.16 розд. XX). Утримання зобов'язаний здійснювати податковий агент (пп.168.1.1 п. 168.1 ст. 168 ПКУ).	1) ПДФО за ставкою 18% (абз. 1 п. 167.1 ПКУ). 2) Військовий збір 1,5 % (п.16 розд. XX). При нарахуванні доходів у формі зарплати база обкладання ПДФО визначається як нарахована зарплата, зменшена на суму податкової соціальної пільги при її наявності (абз. 1 п. 164.6 ПКУ).

Джерело: сформовано авторами на основі [5,6,7,8]

На сьогодні, для компенсації браку трудових ресурсів та для збільшення обсягів вирощування продукції рибництва в практичній діяльності мікропідприємства укладають угоди, що включають ознаки цивільно-правових та трудових договорів.

Така угода визначає механізм спільних дій та зусиль, об'єднання коштів, майна та трудових ресурсів та визначає перелік заходів для досягнення збільшення виробництва товарної риби та зарибка, забезпечення ефективної охорони продукції та ввіреного майна та збільшення продуктивності з відповідної площі водойм при найменших затратах.

Предметом такої угоди є врегулювання взаємних прав та обов'язків між сільськогосподарським підприємством та бригадою працівників. Крім того, угода визначає основні умови та порядок саме сумісного виробництва, що може мати ознаки як спільної діяльності або як фермерського господарювання.

Спільна діяльність – це діяльність двох і більше учасників без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що здійснюється на основі об'єднання вкладів учасників або без їх об'єднання, і що не суперечить законодавству. Відповідно до положень статей 1132, 1133 Цивільного кодексу за договором простого товариства сторони (учасники) беруть зобов'язання об'єднати свої вклади та спільно діяти з метою одержання прибутку або досягнення іншої мети. **Вкладом** учасника вважається все те, що він вносить у спільну діяльність (спільне майно), в тому числі грошові кошти, інше майно, професійні та інші знання, навички та вміння, а також ділова репутація та ділові зв'язки [7].

На практиці при веденні спільної діяльності підприємство за власні кошти здійснює зариблення ставу, виходячи з економічно обгрунтованого розрахунку. Для особистої матеріальної зацікавленості бригада працівників проводить зариблення за власний рахунок в межах норм зариблення відповідної водойми, але з врахуванням порогу вартості зарибка (на суму, не меншу між мінімальна заробітна плата на момент укладання угоди).

У рибництві активно використовується природний потенціал водом. Але він не безмежний. Необхідно знаходити шляхи скорочення собівартості продукції рибництва та методи збільшення такого показника як рибопродуктивність. Рибопродуктивність – це величина щорічного приросту риби на одиницю водної площі. Визначають загальну та природно рибопродуктивність:

$$П = (M2 - M1) / S, \quad (1)$$

де П – рибопродуктивність (кг/га),

M2 – маса товарної риби (кг),

M1 – маса рибосадкового матеріалу (кг),

S – площа водойми (га).

Різниця між загальною і природною рибопродуктивністю є рибопродуктивністю, одержаною завдяки заходам з інтенсифікації виробництва (насамперед завдяки годівлі риби та удобренні дна водойми). Показник рибопродуктивності прямопропорційно впливає на обсяг витрат на одиницю продукції рибництва. Величина показника природної рибопродуктивності залежить від комплексу чинників, а саме:

- якості води;

- характеру ґрунтів, на яких побудовані стави;

- кліматичних умов;

- фізико-географічної зони. Залежно від географічного розташування рибоводні господарства України відносяться до чотирьох фізико-географічних зон, а саме: Полісся (кількість діб протягом року з температурою повітря понад 15 °C становить 94-105 діб), Лісостеп (106-120 діб), Північний Степ (121-135 діб) та Південний Степ (136-150 діб). Положення рибних господарств Вінницької області в системі одиниць фізико-географічного районування країни – зона Лісостеп;

- набору риб у полікультурі. Спільне вирощування кількох видів риб, які розрізняються за об'єктами живлення, – один із дієвих засобів підвищення рибопродуктивності ставів, зниження собівартості продукції і підвищення продуктивності праці. Полікультура – це порівняно нова система ведення господарства, що дає змогу за рахунок максимального використання біологічних ніш водойми одержати таку кількість рибної продукції, яка дорівнює чи більша у порівнянні з коропом [11].

Підприємство може отримати оптимальний обсяг біологічних активів та сільськогосподарської продукції рибництва за рахунок природних ресурсів водойми. З метою ведення спільної діяльності підприємство зараховує бригадира та кожного учасника бригади на посаду охоронника з оплатою праці у розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом. Забезпечує працівників човном для годівлі риби, мотором до човна. Проводить профілактичні заходи для попередження захворювань зарибку і товарної риби, а також постійно контролює якість води ставу. Розробляє графіки випуску води з ставу і вилуви риби та за місяць доводить графік до відома виконавців. Забезпечує транспортом для перевезення живої риби при зміні її локації.

З метою нарощення обсягів виробництва на бригаду працівників покладаються функції інтенсифікації виробництва (годовля риби та удобрення дна водойми). А також бригада працівників проводить роботу щодо недопущення негативного впливу людського фактора (розкрадання).

По завершенні процесу виробництва здійснюється поділ товарної риби між підприємством і бригадою працівників пропорційно посаженого зарибку.

Як уже зазначалося, витрати на годівлю риби несе бригада працівників. Усіма основними засобами та засобами виробництва забезпечує працівників підприємство. Проте, поточні витрати, понесені підприємством з метою виконання умов угоди, теж розділяються пропорційно одержаної риби на ставу.

На нашу думку, доцільно виділити витрати, що підлягають розподілу. Отже, такими витратами є:

1. Витрати, понесені на зариблення ставів:
- заробітна плата бригади при зарибленні ставу, відповідні нарахування на фонд оплати праці;
- вартість ПММ, витрачених у процесі зариблення;
- заробітна плата водіїв, задіяних при перевезенні зарибка, відповідні нарахування на фонд оплати праці;
- амортизація автомобілів;
- заробітна плата контролерів при зарибленні, відповідні нарахування на фонд оплати праці;
- вартість проїзду працівників до місця зариблення;

Витрати, пов'язані з годуванням риби:

- вартість ПММ при перевезенні кормів до ставу;
- амортизація автомобілів при доставці кормів;
- заробітна плата водіїв, задіяних при перевезенні кормів, відповідні нарахування на фонд оплати праці;
2. Заробітна плата охоронників ставу, відповідні нарахування на фонд оплати праці;
3. Частка єдиного податку;
4. Частка вартості оренди гідроспоруд;
5. Витрати, понесені при вилові:
- заробітна плата бригади при вилові риби, відповідні нарахування на фонд оплати праці;
- вартість ПММ, витрачених у процесі вилову;
- заробітна плата водіїв, задіяних при перевезенні товарної риби чи риби у зимували, відповідні нарахування на фонд оплати праці;
- амортизація автомобілів;
- заробітна плата контролерів при вилові, відповідні нарахування на фонд оплати праці;
6. Заробітна плата охоронникам на зимувалах.

Бригада працівників зобов'язана погасити розподілені витрати. Їй надається право здійснити погашення власними коштами або шляхом передавання товарної риби підприємству, вартість якої визначається виходячи із ринкової ціни за мінусом витрат понесених на місці продажу.

При виконанні плану по всіх видах риби, відповідно до посадженої, працівники отримують рибу згідно розподілу, а потім рибу, яка отримана понад планові показники. Не допускається пересортування риби для досягнення планових показників (наприклад, понадпланово отримана кількість товстолоба не перекриває недоотриману кількість коропа або понадпланово отримана кількість коропа не перекриває недоотриману кількість білого амура і т.п.). Причиною невиконання плану вважається недогодовування та розкрадання риби з вини бригади працівників.

На практиці, вартість вирощеної риби бригаді працівників компенсується підприємством у вигляді премії згідно чинного трудового законодавства України.

Висновки. У статті наведені статистичні дані щодо добування водних ресурсів у динаміці. Проведено аналіз обсягу зовнішньоторговельного обороту продукції аквакультури. Визначено, що з кожним роком обсяг імпорту та експорту продукції аквакультури зростає. Проте темп росту експорту саме цієї продукції перевищує темп росту імпорту.

Вказано, що станом на 01.01.2019 р. питома вага мікропідприємств становить 89 % у загальній кількості підприємств за видом економічної діяльності – Код КВЕД-2010: 03 «Рибне господарство». Дані підприємства під час виконання сезонних робіт залучають трудові ресурси шляхом укладання цивільно-правових та трудових договорів. Визначені основні характерні ознаки таких договорів. Зазначено, що на практиці можливе застосування угод, які включають ознаки вище вказаних договорів. Зокрема, відповідно до угоди про спільне виробництво здійснюється оплата безпосередньо процесу праці, проте бригада працівників цілеспрямована на отримання максимально можливого результату праці.

Визначено основний економічний важіль, за допомогою якого можливе нарощення обсягів вирощування біологічних активів та виробництва сільськогосподарської продукції. Ним є спільне ведення рибництва підприємством та фізичними особами. На нашу думку, такий вид господарювання є специфічним. І активне його застосування допоможе знизити процент безробіття в Україні.

Список літератури.

1. Жук В.М. Методичні рекомендації з організації обліку біологічних активів і сільськогосподарської продукції за ринковою (справедливою) вартістю. *Облік і фінанси АПК*. 2008. № 1. С. 5–22.
2. Овчарова Н.В. Оцінка біологічних активів: проблеми методики та організації. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2016, С 411–417. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream>
3. Добування водних біоресурсів за регіонами. Офіційний сайт Державної служби статистики України . URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (28.09.2019)
4. Сумарний обсяг імпорту та експорту у розрізі товарних позицій за кодами УКТЗЕД – Офіційний портал Державної фіскальної служби України URL : <http://sfs.gov.ua/ms/fl1> (дата звернення 28.09.2019)
5. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України. Офіційний сайт Державної служби статистики України . URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 28.09.2019)
6. Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010–2018 роки URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 28.09.2019)
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 16.01.2020).
8. Кодекс законів про працю України від 10.12.71 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 02.01.2020).

9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 29.12.2019).

10. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Верховна рада України, Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI

11. Мельник О.С. Організаційно-технологічні особливості біологічних перетворень у рибництві та їх вплив на побудову обліку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 9. С. 171-184 Режим доступу: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3934.pdf>

References.

1. Zhuk, V.M. (2008), "Guidelines for the organization of accounting for biological assets and agricultural products at market (fair) value", *Oblik i finansy APK*, vol. 1, pp. 5–22.

2. Ovcharova, N.V. (2016), "Assessment of biological assets: problems of methodology and organization", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*, pp 411-417, available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream> (Accessed 28 Dec 2019).

3. State Statistics Service of Ukraine (2019), "Extraction of aquatic bioresources by region", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 28 Dec 2019).

4 Official portal of the State Fiscal Service of Ukraine (2019), "The total volume of imports and exports by section of the heading by the codes", available at: <http://sfs.gov.ua/ms/fl1> (Accessed 28 Dec 2019).

5 State Statistics Service of Ukraine (2019), "Balances and consumption of basic foodstuffs by the population of Ukraine", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 28 Dec 2019).

6 State Statistics Service of Ukraine (2019), "Number of enterprises by type of economic activity with division into large, medium, small and micro enterprises for 2010–2018", (Accessed 28 Dec 2019).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), "The Civil Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (Accessed 16 Jan 2020).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1971), The Labor Code of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (Accessed 02 Jan 2020).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 29 Dec 2019).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "On the collection and accounting of the single contribution to compulsory state social insurance".

11. Melnyk, O.S. (2017), "Organizational and technological features of biological transformations in fisheries and their impact on accounting", *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, vol 9, pp. 171-184, available at: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3934.pdf> (Accessed 28 Dec 2019).

Стаття надійшла до редакції 20.01.2020 р.